

ÖĞRETMENLERİN POZİTİF PSİKOLOJİK SERMAYE ALGILARI İLE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ¹

INVESTIGATION OF TEACHERS PERCEPTIONS ON POSITIVE PSYCHOLOGICAL CAPITAL AND THE PROBLEM SOLVING SKILLS

Sabri ANIK² – Rasim TÖSTEN³

Öz

Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma nicel desenli olup ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmanın evrenini 2017-2018 öğretim yılında Şırnak merkezinde bulunan 39 ilkokul, 37 ortaokul ve 13 lisede görev yapan toplam 1161 öğretmen oluşturmaktadır. Ancak evreni temsil edeceği düşünülen tabakalı örneklem alma yoluna gidilmiştir. Bu amaçla araştırma 496 öğretmen ile yürütülmüştür. Araştırma verilerinin toplanmasında iki ölçek kullanılmıştır. Ölçme aracı üç bölümden oluşmakta olup birinci bölümde öğretmenlerin kişisel bilgilerini almaya yönelik sorular, ikinci bölümde psikolojik sermaye ölçeği ve üçüncü bölümde problem çözme becerisi envanteri yer almıştır. Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algılarını ölçmek amacıyla Tösten ve Özgan (2014) tarafından geliştirilen 6 boyuttan ve 26 maddeden oluşan 'Pozitif Psikolojik Sermaye Ölçeği' ve öğretmenlerin problem çözme becerilerini ölçmek amacıyla Heppner (1988) tarafından geliştirilen ve Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından Türkçe'ye uyarlanan 6 boyut ve 35 maddeden oluşan problem çözme envanteri uygulanmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel (tanımlayıcı) testlerden, korelasyon testi ve regresyon analizinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algılarının yüksek düzeyde olduğu; problem çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu; pozitif psikolojik sermaye algıları ile problem çözme becerileri arasında orta düzeyde pozitif yönde ilişkinin olduğu; öğretmenlerde pozitif psikolojik sermayenin problem çözme becerisini yordamasında modelin anlamlı olduğu ve %10 yordadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: pozitif psikolojik sermaye, problem çözme becerisi, öğretmenler

Abstract

The aim of this research is to examine the relation between the teachers' positive psychological capital perceptions and problem solving skills. The research has quantitative pattern and is in the relational screening model. The universe of research constitutes a total of 1161 teachers working in 39 primary schools, 37 secondary schools and 13 high schools in Şırnak's center in 2017-2018 school year. However, it has been gone in the way of stratified sampling which is thought represents the universe. For this purpose, the research was carried out with 496 teachers. Two scales were used for the collection of the research data. The measurement tool consists of three parts and in the first part there are questions about getting personal information about teachers, in the second part there is psychological capital scale and in the third part there are problem solving skill inventory. 'Positive Psychological Capital Scale', which was developed by Tösten and Özgan (2014) and consists of 6 dimension and 26 items, was used with the aim of measuring teachers' positive psychological capital perception and to measure teachers' problem solving skills problem solving inventory which is developed by Heppner (1988) and applied in Turkish by Şahin, Şahin and Heppner (1993) and consists of 6 dimensions 35 items. Descriptive tests, correlation test and regression analysis were used for analyzing the obtained data. As a result of the research, it was found that the teachers' positive psychological capital perception are high; their problem solving skills are moderate; there is a moderate positive relation between positive psychological capital perception and problem solving skills; the model was meaningful and 10% predicted in the process of problem solving skills of positive psychological capital in teachers.

Keywords: positive psychological capital, problem solving skill, teachers

¹ Bu çalışma Sabri ANIK'ın Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimler anabilim dalında 2018 yılında tamamlamış olduğu yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Çalışmanın bir kısmı 19-21 Ekim 2017 tarihinde Ankara'da gerçekleşen Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² MEB, sabrianik@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3318-0899

³ Dr.Öğr.Üyesi, Siirt Üniversitesi, rasimtosten@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-5135-7286

Giriş

İnsanlık tarihi boyunca toplumlar büyük değişimler yaşamışlardır. Sosyo-ekonomik amaçlı bu değişimler toplumların kökten değişimler geçirmelerini sağlamıştır. Emek üretkenliğinin artması sonucu üretim ilişkilerinde ve toplumların yaşam tarzında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Tarım toplumu, sanayi toplumu ve bilgi toplumu bunun örnekleridir (Toffler, 2008: 16; Arslan ve Ergün, 2012; Kerov, 2014). 18.yüzyılda başlayıp geniş coğrafyaları etkisi altına alan sanayi devrimiyle gelişen hızlı makineleşme insanın üretimdeki rolüne yön vermiştir. Fabrikalaşmayla oluşan üretim artışı ve büyüyen sermaye toplumsal değişimi de hızlandırmıştır (Aydoğan, 2013: 2). Dönemsel olarak oluşan üretimdeki bu değişimler, insanların örgütlenmelerinde dönüşüm sağlamıştır (Kerov, 2014: 44).

Sanayileşmeyle oluşan hızlı değişim sonrasında meydana gelen küresel çaptaki çatışmalar, çarpıklıklar, savaşlar, krizler, kaoslar insanın örgüt içindeki rolünü tartışmaya açık hale getirmiştir. Ancak bu tartışma insan gücünün fiziksel yönleri ile beraber psikolojik yönleri üzerine de yoğunlaşmıştır. Rekabet edebilme gücünü arttırmak isteyen her yönetici yeni arayışlar içindeyken insanın kapasitesini keşfetmiştir. Dolayısıyla insanı müstakil bir kaynak olarak görmüştür. 1950 sonrasında ise insan performans artışında önemli bir etken olarak görülmüştür. Bununla ilgili olarak insan sermaye olarak değerlendirilmiştir. İnsan sermayesi, sosyal sermaye, entelektüel sermaye, kültürel sermaye (Avcı ve Yaşar, 2015) ve pozitif psikolojik sermaye gibi sermaye türleri altında incelenmiştir (Luthans ve Youssef, 2004).

İnsanların pozitif yönleriyle ilgilenen pozitif psikoloji akımı ilk olarak 1998 yılında Seligman tarafından ortaya atılmıştır. Pozitif psikoloji ve bunun bir uzantısı olarak görülebilecek pozitif örgütsel davranışlar pozitif psikolojik sermayenin temelini oluşturmaktadır. Yine 1954 yılında Abraham Maslow tarafından ‘Motivasyon ve Kişilik’ adlı eserde pozitif psikolojinin temellerine vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır. Pozitif psikolojinin amacı bireylerdeki olumsuz durumlar ile uğraşmak yerine bireylerin pozitif yönlerini desteklemektir (Kaya ve Zerenler, 2014: 13). Pozitif psikolojik sermaye kavramı ise, ilk defa Luthans ve arkadaşları tarafından ortaya atılmıştır (Erkus ve Fındıklı, 2013: 304). Luthans, Youssef ve Avolio (2007) pozitif psikolojik sermaye kavramını bireyin pozitif psikolojik gelişimleri olarak ifade ederek bireyin ‘kim olduğu’ ve ‘kim olabileceği’ soruları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Pozitif psikolojik sermayenin bileşenleri; özyeterlilik, iyimserlik, umut, psikolojik dayanıklılık olduğu vurgulanmıştır (Luthans, Youssef ve Avolio, 2007). Ancak Tösten ve Özgan (2014) bu bileşenlerin geliştirilebilir olduğuna dikkat çekerek güven ve dışadönüklük bileşenlerini de pozitif psikolojik sermayeye dâhil etmişlerdir. Pozitif psikolojik sermayenin bileşenleri özetle şunlardır:

Özyeterlilik; belli bir amacı gerçekleştirmede birey açısından gereken motivasyon, bilişsel kaynak ya da faaliyet programını başlatacak olan bireysel yeteneklere olan güvene karşılık gelmektedir (Stajkovic ve Luthans, 1998; Wood ve Bandura, 1989). *İyimserlik*; bireylerin olumlu olayları içsel, kalıcı ve yaygın nedenlere ilişkilendirmeleri, ancak bunun yanında olumsuz sayılan olayların dışsal, geçici ve belirli koşullar altında meydana gelmeleri ile ilgilidir (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000). *Umut*; bireylerin belirlenen hedeflere giden yolları belirleme ve bu yolları kullanma konusunda motive olabilme kapasitesi ve bu kapasiteye ilişkin olan algıyı ifade etmektedir (Snyder, 2000: 8) *Psikolojik dayanıklılık*; bireyin belirli riskler ve olumsuzluklar içeren durumlar karşısında sergilediği olumlu bir uyumu ifade etmektedir (Masten ve Reed, 2002: 75). *Güven*; bireyin kendisi ile ilgili memnuniyet derecesi olarak adlandırılmaktadır (Brockner, 1988; akt. Özkalp ve Kirel, 2013: 94). *Dışadönüklük*; bireyin çevresindeki diğer bireyler ile kolaylıkla iletişim kurması,

gereken durumlarda gerekli girişimlerde bulunabilmesi ve enerjiye sahip olmasıdır (Korkmaz, 2006).

Pozitif psikolojik sermayenin odağında bireyin pozitif yönlerinin güçlendirilmesi vardır. Bu sayede negatif yönler perde arkasında tolere edilebilecektir. Bireyin birtakım psikolojik yönlerinin güçlendirilmesiyle onların problem çözümünde avantajlı olması beklenmektedir. Dolayısıyla bireyin birçok olumsuzlukla başa çıkmasında, alternatif arayışlarla çözüme kavuşmasında özyeterliliğin, psikolojik dayanıklılığın, iyimserlik ve umudun vs. önemli olduğu düşünülmektedir.

Problemler karşısında bireylerde oluşan rahatsızlık ve bu rahatsızlıktan kurtulma düşüncesi bireyleri çeşitli çözümler üretmeye yöneltmektedir. Çözümler üretilirken bireylerin sahip olması gereken çeşitli bilgi, beceri ve tecrübelerin olması gerekmektedir. Problem çözme becerisi, insanlar açısından güçlük, engel ya da belirsizlikler olarak algılanan durumların ortadan kaldırılması amacıyla yapılan uğraştır. Bireylerin çevreleri ile olan ilişkileri sonucunda kendi konumlarını belirlemek amacıyla belirleyici rol olarak da ortaya çıkmaktadır (Güçlü, 2003). Senemoğlu'na (2002) göre bireylerin problem çözme becerisi içinde buldukları ortama göre de değişmektedir. Problem çözme becerisi yüksek olan bireylerin güçlüklerle baş etmede ve engelleri aşmada daha fazla avantajı bulunmaktadır.

Problem çözme becerisinin oluşmasında etkili bazı faktörler vardır. Bu faktörler bireyin kişilik özellikleriyle birlikte olaylara yaklaşımını, analiz etme becerisini, nesnel bakış açısını, özgüvenini vs. kapsayabilmektedir. Saygılı'ya (2000) göre bireylerin problemi çözmesinde bu gibi durumların kolaylaştırıcı ya da zorlaştırıcı etkisi olmaktadır. Yine bireyin problemleri anlamlandırılmaları, yorumlamaları ve durumların farkında olmaları problem çözümünde etkilidir (Altun, 2002:88).

Problem çözümünde bireyin sergilediği tutum ve davranışlardan hareketle birtakım problem çözme yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımlar bireylerin problem çözümünde farklı etkileri barındırmaktadır. Heppner (1998), aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım olarak problem çözme yaklaşımlarına yer vermiştir. Problem çözmede bireyin sergilediği yaklaşım problem çözme becerisinde önemli yer tutmaktadır.

Gerek pozitif psikolojik sermayenin temellerine gerekse problem çözme becerilerine bakıldığında her iki olgunun da örgütlerin sağlıklı işleyişinde önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bu araştırma eğitim örgütlerinde yürütülmüştür. Araştırmanın odak konusu öğretmenlerin problem çözümünde pozitif psikolojik sermayelerinin ne derece ilişkili olduğudur. Milli Eğitim Bakanlığı yaklaşık 900 binlik kadrosuyla dev bir örgüttür. Dolayısıyla olası problemlerde her zaman etkili ve yeterli çözümler bulmak kolay olmayabilir. Öğretmenlerin problem çözümünde ne tür yaklaşımları benimsediği ve bu yaklaşımların pozitif psikolojik sermaye ile ilişkisinin ne olduğu soruları problem çözümünde farklı bir bakışı ortaya koyacaktır. Eğitim sorunlarının çözümünde genellikle olumsuzluklara odaklanılırken, olumsuzlu olumluya dönüştürme yoluyla sorunlar ortadan kaldırılırken, pozitif psikoloji yaklaşımıyla olumlu yönlere odaklanmak, olumlu tarafların güçlendirilmesiyle olumsuzlukların kendiliğinden ortadan kalkmasını sağlamak, olumsuzlukların üstesinden gelebilmek ya da olumsuz durumdan en az zararla kurtulmak fikri farklı ve özgün bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla araştırmanın bu noktalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı Şırnak İl Merkezinde ilkököl, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu amaç kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin problem çözme becerileri ne düzeydedir?
3. Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları ile problem çözme becerisinde yaklaşımlar arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi nedir?
4. Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları problem çözme becerisindeki yaklaşımları ne kadar yordamaktadır?

YÖNTEM

Araştırma nicel desenli olup ilişkisel tarama modelindedir. İlişkisel tarama modeli, araştırması belli bir grubun özelliklerini ortaya koymak amacıyla elde edilen verilerin toplanmasını sağlayan çalışmalardır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014: 14).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2017-2018 öğrenim döneminde Şırnak ili merkezinde görev yapan toplamda 1161 öğretmen oluşturmaktadır. Hedef evreni temsil eden örneklem yoluna gidilmiştir. Bu amaçla araştırma toplam 496 öğretmen ile yürütülmüştür. Araştırmada katılımcılar tabakalı örneklem yöntemiyle seçilmiş ve gönüllülük esas alınmıştır.

Tablo 1. Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı.

Kişisel Özellikler		N	%	Kişisel Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	257	51,8	Medeni Durum	Evli	134	27
	Erkek	239	48,2		Bekâr	362	73
	Toplam	496	100		Toplam	496	100
Yaş	22-29 Yaş Arası	379	76,4	Okul Türü	İlkokul	187	37,7
	30-39 Yaş Arası	101	20,4		Ortaokul	174	35,1
	40 Yaş ve Üstü	16	3,2		Lise	135	27,2
	Toplam	496	100		Toplam	496	100
Öğretmen Sayısı	1-20 Arası	309	62,3	Maaş Memnuniyet Durumu	Evet	99	20
	21-40 Arası	157	31,7		Kısmen	219	44,2
	41 ve Üstü	30	6		Hayır	178	35,9
	Toplam	496	100		Toplam	496	100
Mesai	İkili Öğretim	161	32,5	Mezuniyet Türü	Lisans	455	91,7
	Normal Öğretim	335	67,5		Yüksek Lisans	41	8,3
	Toplam	496	100		Toplam	496	100
Meslekteki Kıdemleri	1-5 Yıl Arası	396	79,8				
	6-10 Yıl Arası	66	13,3				
	11-16 Yıl Arası	24	4,8				
	17 Yıl ve Üstü	10	2				
	Toplam	496	100				

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgileri incelendiğinde; cinsiyet değişkenine bakıldığında katılımcıların %51,8’i kadın (n:257) ve %48,2’si (n:239) erkek; medeni durumu değişkenine bakıldığında katılımcıların %27’si evli (n:134) ve %73’ü (n:362) bekâr; yaş değişkenine bakıldığında %76,4’ü (n:379) 22-29 yaş arasında, %20,4’ü (n:101) 30-39 yaş arasında, %3,2’si (n:16) 40 yaş ve üstünde; çalıştıkları okul türü değişkenine bakıldığında katılımcıların %37,7’si (n:187) ilkokulda, %35,1’i (n:174) ortaokulda, %27,2’si (n:135) lisede görev yaptığı; katılımcıların görev yaptıkları okuldaki öğretmen sayısı değişkenine bakıldığında %62,3’ü (n:309) 1-20 arasında öğretmen olan, %31,7’si (n:157) 21-40 arasında öğretmen olan, %6’sı (n:30) 41 ve üstü öğretmen sayısı olan okul; maaş memnuniyet durumu değişkenine bakıldığında katılımcıların %20’si (n:99) memnun, %44,2’si (n:219) kısmen memnun, %35,9’u (n:178) memnun olmadığı; mesai tanzimleri ile ilgili katılımcıların %32,5’i (n:161) ikili öğretim yapan okulda, %67,5’i (n:335) normal öğretim yapan okulda görev yaptığı; öğretmenlerin mezuniyet durumlarına bakıldığında katılımcıların %91,7’si (n:455) lisans, %8,3’ü (n:41) yüksek lisans mezunu oldukları; meslekteki kıdemlerine bakıldığında katılımcıların %79,8’inin (n:396) 1-5 yıl arasında olduğu, %13,3’ünün (n:66) 6-10 yıl arasında olduğu, %4,8’inin (n:24) 11-16 yıl arasında olduğu, %2’sinin (n:10) 17 yıl ve üstü olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada verileri toplamak amacıyla iki ölçek kullanılmıştır. Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algılarını ölçmek amacıyla Tösten ve Özgan (2014) tarafından geliştirilen ‘Pozitif Psikolojik Sermaye’ ölçeği ve öğretmenlerin problem çözme becerilerini ölçmek amacıyla Heppner (1988) tarafından geliştirilen ve Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından Türkçe’ye uyarlanan problem çözme envanteri kullanılmıştır.

Pozitif Psikolojik Sermaye Ölçeği, Tösten ve Özgan (2014) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 6 boyut ve toplamda 26 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5’li likert tiptedir ve soldan sağa doğru ‘tamamen katılıyorum’, ‘çoğunlukla katılıyorum’, ‘kararsızım’, ‘az katılıyorum’, ‘hiç katılmıyorum’ olarak derecelendirilmiştir. Özyeterlilik boyutunda 1, 2, 3, 4.maddeler, iyimserlik boyutunda 5, 6, 7, 8, 9.maddeler, güven boyutunda 10, 11, 12, 13.maddeler, dışadönüklük boyutunda 14, 15, 16, 17, 18.maddeler, psikolojik dayanıklılık boyutunda 19, 20, 21, 22, 23.maddeler, umut boyutunda 24, 25, 26.maddeler bulunmaktadır. Pozitif psikolojik sermaye ölçeğinin geçerlilik çalışmasında (Tösten ve Özgan, 2014) açılımlayıcı faktör analizine göre açıklanan Varyans %61, KMO 0.91, Barlet $p < .05$ olarak görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizinde ise RMSEA; 0.071, SRMR; 0.13, GFI; 0.85, AGFI; 0.81, CFI; 0.96, IFI; 0.96, NFI; 0.093 bulunmuştur. Her iki geçerlik çalışmasında da ölçek geçerli olarak kabul edilmektedir.

Problem Çözme Becerisi Envanteri Heppner (1988) tarafından geliştirilmiş olup Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Problem Çözme Envanteri 35 madde ve 6 boyuttan olup 6’lı likert tiptedir. Soldan sağa doğru ‘Hep Böyle Davranırım’, ‘Çoğunlukla Böyle Davranırım’, ‘Sıklıkla Böyle Davranırım’, ‘Arada Sırada Böyle Davranırım’, ‘Ender Olarak Böyle Davranırım’, ‘Hiç Böyle Davranmam’ olarak sıralanarak 6-1 arasında puanlanmaktadır. Problem Çözme Becerisi Ölçeğinde altı tane alt boyutu bulunmaktadır. Bu alt boyutlardan aceleci yaklaşım boyutunda 13, 14, 15, 17, 21, 25, 26, 30, 32; düşünen yaklaşım boyutunda 18, 20, 31, 33, 35; kaçınan yaklaşım boyutunda 1, 2, 3, 4; değerlendirici yaklaşım boyutunda 6, 7, 8; kendine güvenli yaklaşım boyutunda 5, 23, 24, 27, 28, 34; planlı yaklaşım boyutunda 10, 12, 16, 19.maddeleri bulunmaktadır. Ölçeğin 1, 2, 3, 4, 13, 14, 15, 17, 21, 25, 26, 30, 32.maddeler ters puanlanmışlardır. Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından yapılan problem çözme becerisi geçerlilik

çalışmalarında Beck Depresyon Envanteri ile arasında korelasyon katsayısı 0.33 olarak bulunmuş ve STAI-T toplam puanı arasındaki korelasyon katsayısı da 0.45 olarak bulunmuştur. Araştırmada kullanılan ölçeğin geçerlilik çalışması daha önce yapıldığından ölçek geçerli kabul edilmiştir.

Pozitif Psikolojik Sermaye ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .95 olarak hesaplanmış olup yüksek derecede güvenilir olarak değerlendirilmiştir. Problem Çözme Becerisi ölçeği Cronbach Alpha güvenilirlik iç tutarlılık katsayısı .78 olarak hesaplanmış olup güvenilir olarak değerlendirilmiştir. Sosyal araştırmalarda .70 ve üzeri değerler güvenilir olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2014).

Verilerin Toplanması Ve Analizi

Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algılarını ölçmek amacıyla ‘Pozitif Psikolojik Sermaye Ölçeği’ ve problem çözme becerileri düzeylerini belirlemek amacıyla da ‘Problem Çözme Becerisi ölçeği’ olmak üzere iki ölçek kullanılmıştır. Veri toplama aracı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcılara ait kişisel bilgileri alma amaçlı sorular sorulmuştur. İkinci bölümde pozitif psikolojik sermaye ölçeği soruları ve üçüncü bölümde problem çözme becerisi ölçeği soruları sorulmuştur. Veri toplama aracı Şırnak merkez ilköğretim, ortaokul ve liselerde görev yapan toplam 496 öğretmene uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen 496 ölçekteki veriler betimsel (tanımlayıcı) istatistiki (yüzde, aritmetik ortalama, frekans, standart sapma) ile değişkenler arası korelasyon ve basit regresyon analizleri kullanılmıştır. Analizlerde $p \leq .05$ düzeyi esas alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları ve problem çözme becerileri düzeylerini ölçmek, iki değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymak, öğretmenlerde psikolojik sermaye algısının problem çözme becerilerini etkileyip etkilemediğini ortaya koyan bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Tablo 2. Öğretmenlerin Psikolojik Sermaye Algıları ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları.

Ölçekler	Alt Boyutlar	N	\bar{X}	ss
Pozitif Psikolojik Sermaye Algısı	Özyeterlilik	496	4,13	0,72
	İyimserlik	496	3,97	0,85
	Güven	496	4,25	0,68
	Dışadönüklük	496	4,08	0,74
	Psikolojik Dayanıklılık	496	4,11	0,77
	Umut	496	4,12	0,80
	Toplam	496	4,10	0,64
Problem Çözme Becerisi	Aceleci Yaklaşım	496	3,67	0,80
	Düşünen Yaklaşım	496	4,44	0,95
	Kaçıngan Yaklaşım	496	4,45	1,30
	Değerlendirici Yaklaşım	496	4,54	1,15
	Kendine Güvenli Yaklaşım	496	4,10	0,74
	Planlı Yaklaşım	496	4,40	1,07
	Toplam	496	4,08	0,52

Tablo 2’de öğretmenlerin Psikolojik Sermaye Algıları ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algılarının yüksek düzeyde ($\bar{X}=4,10$) olduğu görülmektedir. Psikolojik sermaye algılarının alt boyutlarından ‘özyeterlilik’ ($\bar{X}=4,13$), ‘iyimserlik’ ($\bar{X}=3,97$), dışadönüklük ($\bar{X}=4,08$), psikolojik dayanıklılık ($\bar{X}=4,11$) ve umut ($\bar{X}=4,12$) boyutlarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bunun yanında güven alt boyutunun ($\bar{X}=4,25$) çok yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Problem Çözme Becerileri İle Psikolojik Sermaye Algı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1 Özyeterlilik	1													
2 İyimserlik	0,60	1												
3 Güven	0,61	0,60	1											
4 Dışadönüklük	0,56	0,55	0,74	1										
5 Psikolojik Dayanıklılık	0,61	0,59	0,71	0,79	1									
6 Umud	0,56	0,55	0,61	0,65	0,75	1								
7 PS toplam	0,78	0,80	0,84	0,86	0,89	0,80	1							
8 Aceleci Yaklaşım	0,11	0,10	0,10	0,04	0,08	0,06	0,10	1						
9 Düşünen Yaklaşım	0,24	0,18	0,16	0,15	0,20	0,20	0,23	-0,01	1					
10 Kaçıngan Yaklaşım	0,19	0,19	0,18	0,14	0,16	0,10	0,20	0,45	0,11	1				
11 Değerlendirici Yaklaşım	0,16	0,18	0,14	0,15	0,23	0,20	0,21	-0,05	0,60	0,10	1			
12 Kendine Güvenli Yaklaşım	0,25	0,26	0,14	0,10	0,18	0,22	0,23	-0,04	0,67	0,08	0,58	1		
13 Planlı Yaklaşım	0,27	0,25	0,17	0,17	0,23	0,22	0,26	-0,00	0,73	0,14	0,63	0,70	1	
14 PÇB Toplam	0,31	0,29	0,23	0,20	0,27	0,26	0,31	0,43	0,75	0,51	0,67	0,72	0,77	1

Tablo 3’te öğretmenlerin psikolojik sermaye algıları ile problem çözme becerileri puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Pearson korelasyon analizi sonucunda aralarında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu söylenebilir ($p<.05$; $r=.31$). Buna göre öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları artması durumunda problem çözme becerilerinin de aynı şekilde arttığı söylenebilir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Pozitif Psikolojik Sermaye Algılarının Problem Çözme Becerisi Arasındaki İlişkinin Modellenmesi

Bağımsız Değişkenler	R ²	β	t	p
Aceleci Yaklaşım	0,01	0,10	2,16	0,01*
Düşünen Yaklaşım	0,05	0,23	5,12	0,01*
Kaçıngan Yaklaşım	0,04	0,20	4,42	0,01*
Değerlendirici Yaklaşım	0,05	0,21	4,81	0,01*
Kendine Güvenli Yaklaşım	0,05	0,23	5,22	0,01*
Planlı Yaklaşım	0,07	0,26	6,04	0,01*
PÇB Toplam	0,10	0,31	7,31	0,01*

P ≤ .01*

Öğretmenlerin psikolojik sermaye algılarının problem çözme becerileri üzerinde etkisi olup olmadığını ortaya koymak üzere Tablo 4’te regresyon analizi sonucu verilmiştir. Veriler incelendiğinde katılımcıların psikolojik sermaye algılarının problem çözme becerilerini %10 açıkladığı ve modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($p<.01$; $R^2= ,10$).

Buna göre problem çözme becerilerinde en yüksek etkinin planlı yaklaşım (β : 0.26) olduğu ve sırasıyla düşünen yaklaşım (β : 0.23), kendine güvenli yaklaşım (β : 0.23), değerlendirici yaklaşım (β : 0.21), kaçınan yaklaşım (β : 0.20), aceleci yaklaşım (β : 0.10) boyutlarının olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmanın bu kısmında öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları ile problem çözme becerilerine yer verilerek her iki ölçeğe ait bulgular kişisel özelliklere göre incelenmiştir. Daha sonra pozitif psikolojik sermaye ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki düzeyi ve yönü ile yordayıcılığına ilişkin sonuçlar tartışılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları ile problem çözme becerileri incelendiği için araştırma deseni nicel olup ilişki tarama modelindedir. Araştırma Şırnak merkezde bulunan tüm ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenler ile yürütülmüş olup araştırmaya 496 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonuçları şu şekildedir:

Araştırmada yer alana katılımcıların pozitif psikolojik sermaye algılarının yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Tösten'in (2015) Türkiye geneli öğretmenlere yönelik olarak yapmış olduğu çalışmada, Keser'in (2011) ilköğretim okulları yöneticilerine yönelik yapmış olduğu çalışmada, Çınar'ın (2011) okul yöneticilerine yönelik yapmış olduğu çalışmada da öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algılarının yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Luthans (2002) örgüt çalışanlarının psikolojik sermaye algılarının yüksek yeterliliklerinin yüksek olmasının örgütün bir bütün olarak verimliliği, örgüt iklimi, örgütsel motivasyon için olumlu olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Tösten (2015) tarafından psikolojik sermaye algısının çalışanların motivasyonları üzerinde olumlu etkiler yapacağını ifade etmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algılarının yüksek olması örgütler açısından avantaj olarak değerlendirilmektedir.

Araştırmanın diğer değişkeni öğretmenlerin problem çözme becerisinin orta düzeyde olduğu görülmektedir. Araştırma sonucuna benzer şekilde Karabulutlu, Yılmaz ve Yurttaş (2011) ve Kantek, Öztürk ve Gezer (2010) tarafından hemşire adaylarına yönelik olarak yapmış oldukları çalışmada; Dünder'ın (2009) üniversite öğrencilerine yönelik olarak yapmış olduğu çalışmada problem çözme becerisinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Dolayısıyla elde edilen sonuçlar ulusal düzeydeki diğer çalışmalarla da paralellik arz etmektedir. Ancak Milli Eğitimin sosyal sorumluluğu da göz önüne alındığında kurumun önemli bir taşıyıcısı olan öğretmenlerin problem karşısında nasıl hareket edeceğini bilmesi ve çözüme kolaylıkla ulaşabilmesi için profesyonel olarak bu beceriye sahip olması gerekmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin problem çözme becerilerinin orta düzeyde olması bu becerilerin daha geliştirilmesi gerektiği inancını doğurmaktadır.

Öğretmenlerin psikolojik sermaye algıları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür ($r=,31$). Buna göre öğretmenlerin psikolojik sermaye algılarının artmasıyla problem çözme becerilerinin de artması beklenmektedir. Psikolojik sermaye algılarının azalmasıyla problem çözme becerilerinin de azalacağı söylenebilir.

Pozitif psikolojik sermayenin bileşenlerinden olan özyeterlilik ve güvenle ilişkili olduğu düşünülen (yakın fakat aynı değil) bir olgu olan özgüvenin problem çözme becerisi ile ilgili bir yönü bulunmaktadır. Problem çözme konusunda özgüveni daha yüksek olan bireylerin çevreleri ile olan ilişkilerinde daha olumlu oldukları ve problemleri çözme konusunda daha girişken oldukları belirlenmiştir. Bu sayede bilimsel çalışmalarında daha başarılı oldukları bilimsel olarak kanıtlanmıştır (Şahin, Şahin ve Heppner, 1993).

Özgüvenleri yüksek olan bireylerin motivasyonları da yüksek olmasıyla birlikte bireylerin hedeflerine ulaşmalarında daha kararlı olmaktadır (Carver ve Scheier, 2002: 231).

Öğretmenlerin psikolojik sermaye algılarının problem çözme becerisini ne şekilde yordadığını ortaya koymak için yapılan regresyon analizi sonucunda psikolojik sermaye algılarının problem çözme becerisini %10 düzeyinde etkilediği ve anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Buradan hareketle öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algılarının problem çözmeye en çok planlı yaklaşımda etkili olduğu, sonrasında kendine güvenli yaklaşımda etkili olduğu görülmektedir. Psikolojik sermayenin alt boyutlarından olan özyeterlilik ile problem çözme becerisi ilişkisinin de göz önünde bulundurulduğu düşünülürse problem çözmeye daha çok özyeterliliğin öne çıktığı söylenebilir. Yine pozitif psikolojik sermayenin boyutlarından güven, iyimserlik ve dayanıklılık boyutlarının da düşük ve orta düzeyde ilişkisi göz önüne alındığında problem çözme becerisinin artırılmasında pozitif psikolojik sermayenin de etkili olduğu görülmektedir.

Öneriler. Araştırmada öğretmenlerin problem çözme becerisinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Problem çözme profesyonellik gerektiren bir beceridir. Dolayısıyla öğretmenlerin karşılaştıkları problemlerin üstesinden kolayca gelebilmeleri adına bu becerinin geliştirilmesiyle ilgili çalışmalar yapılmalıdır. Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları ve problem çözme becerilerinin geliştirilebilir özellikte oldukları göz önüne alınarak hizmet öncesi eğitimde ya da adaylık uygulaması sürecinde bu düzeyleri artırıcı etkinlikler de göz önünde bulundurulabilir.

Kaynakça

- Altun, M., (2002). *İlköğretimde Problem Çözme Öğretimi*, Bursa: Aktüel Alfa Basım Yayın
- Arslan, R.,& Ergün, A. G. H. (2012). John Hicks'e Göre Tarım Merkantilizminden Sanayi Devrimine Emegün Evrimi. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 1(1)
- Avcı, Y. E. ve Yaşar, M. (2014). Kültürel Sermaye Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *International Journal of Social Science Research*
- Aydoğan, İ. (2013). *Örgüt ve Yönetim Kuramları*. Niyazi Can (Editör), Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, S., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Carver, C. S.,&Scheier, M. S. (2002). Optimism. In C. R. Snyder& S. J. Lopez (Eds.), *Handbook Of Positive Psychology* (Pp. 231-243). Oxford, Uk: Oxford University Press.
- Çınar, Y.(2011), Pozitif Psikolojik Sermayenin Örgütsel Bağlılıkla İlişkisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Dündar, S. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 139-150
- Erkuş, A.,&Fındıklı, M. A. (2013). Psikolojik sermayenin iş tatmini, iş performansı ve işten ayrılma niyeti üzerindeki etkisine yönelik bir araştırma/A research on the impact of psychological capital to job satisfaction, job performance and intentiontoquit. *Istanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 42(2), 302.
- Güçlü, N.(2003). Lise Müdürlerinin Problem Çözme Becerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 160, 272-300.

- Heppner, P. (1988). *The problem solving inventory*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Kantek, F., Öztürk, N., ve Gezer, N. (2010). Bir Sağlık Yüksekokulunda Öğrencilerin Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. In *International Conference On New Trends In Education And Their Implications*(Pp. 11-13).
- Karabulutlu, E. Y., Yılmaz, S. ve Yurttaş, A. (2011). Öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 75-79.
- Kaya, Ş. D.,& Zerenler, M. (2014). Çalışma Hayatında Psikolojik Sermaye, Mesleki Bağlılık ve Kariyer Planlamasına Genel Bakış. *Ankara: Nobel*.
- Kerov, V. (2014); İlkel, Köleci, Feodal, Kapitalist Toplum Biçimleri; Arya Yayıncılık, İstanbul
- Keser, S. (2013). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Otantik Liderlik Ve Psikolojik Sermaye Özelliklerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Korkmaz, M. (2006). Okul Yöneticilerinin Kişilik Özellikleri ile Liderlik Stilleri Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 46, 199-226.
- Luthans, F. (2002). Positive organizational behavior: Developing and managing psychological strengths. *The Academy of Management Executive*, 16(1), 57-72.
- Luthans, F., and Youssef, C. M. (2004). Human, Social, And Now Positive Psychological Capital Management: Investing In People For Competitive Advantage. *Organizational Dynamics*, 33(2), 143-160.
- Luthans, F., Youssef, C. M., & Avolio, B. J. (2007). *Psychological capital: Developing the human competitive edge* (p. 3). Oxford: Oxford University Press.
- Masten, Ann ve M.J. Reed. (2002). "Resiliencein Development", in: RickSynder ve Shane Lopez, (Ed). *Handbook of Positive Psychology*. Oxford: Oxford University Press, 2002, ss.72-82.
- Özkalp, E. Ve Kırel, Ç.(2013), *Örgütsel Davranış*, Eskişehir: Ekin Yayıncılık
- Saygılı, H. (2000). Problem Çözme Becerisi İle Sosyal ve Kişisel Uyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum*
- Seligman, M ve M. Csikszentmihalyi (2000) Positive Psychology. *American Psychologist*, 55, 5-14
- Senemoğlu, N. (2002). *Gelişim, Öğrenme Ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Stajkovic, A. D.,&Luthans, F. (1998). Self-Efficacy And Work-Related Performance: A Meta-Analysis. *Psychological Bulletin*, 124(2), 240.
- Snyder, C. R. (2000). *Handbook of hope*. San Diego: Academic Press.
- Şahin, N., Şahin, N. H. And Heppner, P. P. (1993). The Psychometric Properties Of The Problem Solving Inventory. *Cognitive Therapy And Research*, 17(4), 379-396.
- Toffler, A. (2008). *Üçüncü Dalga: Bir Fütürist Ekonomi Analizi Klasığı*. İstanbul: Baskı Koridor Yayıncılık

- Tösten, R. (2015), *Öğretmenlerin Pozitif Psikolojik Sermayelerine İlişkin Algularının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep
- Tösten, R., ve Özgan, H. (2014). Pozitif psikolojik sermaye ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ekev Akademi Dergisi*, 18(59), 429-442.
- Wood, R., ve Bandura, A. (1989). Impact of conceptions of ability on self-regulatory mechanisms and complex decision making. *Journal of personality and social psychology*, 56(3), 407.